

# Споделена Визия

Предложение за стратегия за развитие на свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА, ЛИТЕРАТУРА, МУЗИКА, ТАНЦ и ТЕАТЪР, споделено от различните участници в свободната сцена за изкуства

София, 2016, проект „Споделена Визия“



Свободната сцена в София обединява творци и организации, които имат като водеща цел развитието на съвременните художествени практики и многообразието на артистични езици. Тя изгражда среда за експериментални творчески процеси и оригинални творби на високо професионално ниво. Дейностите на свободната сцена развиват съвременни методи и модели на работа. Те участват в професионалния пазар на изкуствата и представят своята дейност пред специализирани и общи публики - местни и международни. Те често са свързани със създаване и продуциране на рискови артистични продукти.<sup>1</sup> Свободната сцена насърчава развитието на изкуствата и е катализатор на демократичните и социални процеси в обществото.

Свободната сцена включва организации, формални и неформални творчески сдружения и колективи, както и свободно практикуващи професията си творци. Част от дейностите ѝ получават публично финансиране по проектни или други субсидии, включително нефинансова подкрепа.

Повечето от формите на изкуство, наричани днес „класически“, са възникнали като независими творчески практики.<sup>2</sup> Свободната сцена винаги е била двигател на изкуството, търсила е и е откривала нови изразни средства, част от които след това са били широко приемани.

---

<sup>1</sup> Рискови продукти са всички продукти на изкуствата, които срещат своите публики, читатели и аудитории за първи път. Произведенията на свободната творческа сцена често са продукт на експериментални процеси на работа, развиват нови форми на художествения език или внасят нови елементи от други изкуства и сфери на знание и технологии. Поради това някои от тези дейности са непредвидими като инвестиция на ресурс и като ниво на привличане на интерес. Нерядко те са горещо приемани или отричани, но именно творби, които постигат нови нива на изразяване или на свързване с публиките, променят изкуствата и обществото.

<sup>2</sup> В този документ „независима сцена“ и „свободна сцена“ се употребяват като синоними.

# Съдържание

1. РЕЗЮМЕ
2. ВЪВЕДЕНИЕ
3. АНАЛИЗ НА СВОБОДНАТА ТВОРЧЕСКА СЦЕНА
4. ЦЕЛИ
5. СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ
6. ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ
7. ПРИЛОЖЕНИЯ
8. Приложение 1: Проучване и визия за развитие на свободната творческа сцена в София (2016 – 2023) за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА, ЛИТЕРАТУРА, МУЗИКА, ТАНЦ и ТЕАТЪР
9. Приложение 2: Анкетно проучване „Споделена визия“
10. Приложение 3: Европейски практики - изкуствата в центъра на културните стратегии на градовете
11. Приложение 4: Речник на термините
12. Приложение 5: Референтни документи

„Споделена визия“ представя предложение за стратегия за развитие на свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА, ЛИТЕРАТУРА, МУЗИКА, ТАНЦ и ТЕАТЪР.

**Всички документи по проект „Споделена визия“ са достъпни на:**

<http://www.artsofia.bg/bg/pub/spodelena-vizija-dokumenti>

**Екип на проект „Споделена визия“:**

**Ани Бурова**, преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет „Славянски филологии“, редактор в „Литературен вестник“;

**Александър Евтимов**, основател на лейбъл „Big Banda“, фронтмен на група „Попара“;

**Ангелина Георгиева**, Платформа „Нови драматургии“, преподавател в НАТФИЗ;

**Владия Михайлова**, културолог и куратор в галерия „Васка Емануилова“, филмал на Софийска градска художествена галерия;

**Гергана Димитрова**, Асоциация за свободен театър, Организация „36 маймуни“;

**Катрин Хрусанова**, председател на Асоциация за свободен театър АСТ;

**Петя Колева**, ръководител на процес в „Споделена визия“, Интеркултура Консулт®;

**Християн Йовчев**, координатор на „Споделена визия“

Експерт по европейски културни политики и практики:

**Цвета Андреева**, „Европейска културна фондация“ - Амстердам

Връзки с обществеността:

**Мартина Панайотова**, **Елиза Стоева**

Снимковият материал е предоставен от екипа на проекта със съгласието на посочените източници.

Идентичност, графичен дизайн и предпечат:

**Георги Николов** | No Such Agency | [www.nosuchagency.eu](http://www.nosuchagency.eu)

# Резюме

„Споделена визия“ представя предложение за стратегия за развитие на свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА, ЛИТЕРАТУРА, МУЗИКА, ТАНЦ и ТЕАТЪР, изготвено от различните участници в свободната сцена за изкуства в партньорство със Столична община.

Целите на предложението за стратегията са:

1. Да изведе свободното творческо изразяване като приоритет на местната културна политика и да го постави в центъра на процеси, развиващи София като творческа столица;
2. Да разгърне потенциала на творческите ресурси в съвременните изкуства и на всички участници от свободната сцена, за да развие творческия капитал на града;
3. Да изгради устойчиви партньорства между заинтересованите страни и да стимулира развитието на петте изкуства и на творческото предприемачество в полза на града и на публиките;
4. Да изгради условия за свързване с международната сцена за изкуства с цел технологично развитие, разширяване на публиките и пазара за изкуства и създаване на конкурентна среда за свободната сцена за изкуства в София;
5. Да насърчи образованието и обучението на професионалисти и аудитории като инвестиция в творчески потенциал, извеждащ София на предна позиция в Югоизточна Европа и на водещо място на Балканите.

Общата цел на Стратегията е постигане на измерима положителна промяна чрез свързване на стратегиите за развитие на София с възможностите на развиваща се свободна творческата сцена в града. Конкретна цел е споделяне на реална и постижима визия за развитие на свободната творческа сцена.

Настоящата стратегия е предложение за създаване на възможности да се запази и развие творческият талант в града, да се стабилизира творческата среда, схващана като технологии и процес на създаване и разпространение на съвременни изкуства, да се споделят културни блага чрез развиване на пазара за съвременни изкуства и развитие на публики, да се обнови идентичността на София в национален и международен план.

Ключови думи за Стратегията са: *свободна, сцена, съвременни изкуства, творческа икономика, творческо предприемачество, културен капитал, индустрии, основани на знание, пазар на изкуства, културна дипломация, конкурентоспособност на градовете, талант, технология, споделяне.*

# Въведение

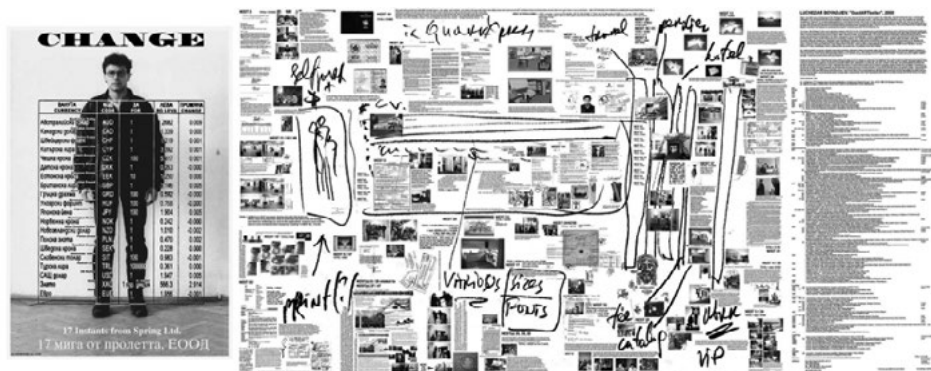
## Значение, цели и обхват на предложението за Стратегия „Споделена Визия“

Проект „Споделена визия“ представя първото предложение за стратегия за развитие, основано на анализ на свободната творческа сцена в София. Предложението е резултат от проучване на основните характеристики и предизвикателства пред сцената и нейния контекст на развитие с фокус 2014 – 2016. Представената Визия за развитието на свободната сцена насочва изкуствата към взаимодействие, но и подпомага специфичните им потребности. За първи път представители на различните изкуства и експерти от свободната сцена създават заедно анализ и предложения за дейности за постигане на конкретни цели за развитие. Самият процес на равноправно и съвместно вземане на решения по отношение на градските културни политики е пример за активно гражданско участие.

Стратегиите за развитие, които са обвързани пряко със свободната сцена за изкуства в София, са: „Стратегия за развитие на културата в София 2013 – 2023 г. София – творческа столица“ (2012), „Стратегия за столичното образование 2016 – 2023 г.“ (2016) и „Стратегия за интелигентна специализация на София 2016 – 2025 г.“ (2016). Трите стратегии обосновават своите цели с предпоставките на София да бъде творчески град с динамичен съвременен културен живот и конкурентна творческа икономика; с потенциала на София да е привлекателна за живот и работа - за гражданите и за бизнеса. Последното изследване „София – град на творческата икономика“ (2016) посочва [нарастване и положителна динамика за периода 2008 – 2013 г. по основните показатели за изкуствата, културните и творческите индустрии, културното наследство и културния туризъм](#) относно икономическата им значимост – добавена стойност, брой заети, брой организации, оборот и преки чуждестранни инвестиции.

Налице е икономически растеж в София, обвързан с ръст на индустриите, основаващи се върху знание. Сред тях са изкуствата, музеите, галериите, както и софтуерната индустрия, издателската и киноиндустриите и др. (според категории на Евростат). Тук квалификация и знания на ниво висше образование са основен ресурс за производство и често се използва пряко професионалният ресурс на свободната творческа сцена. Тези индустрии се вдъхновяват от развитието на съвременните художествени практики. Анализът, представен в Приложение 1 и 2 на „Споделена визия“, дава достоверна информация за качествата на творческия ресурс в София и създава представа за обема и резултатите от дейностите на тази сцена. За първи път бяха проучени дейностите на творците и организациите от свободната сцена на София в пет сфери на изкуствата едновременно. Очертан беше прекият принос и на споделените ползи, които творци, критици, продуценти и разпространители на изкуствата имат върху качеството на културния капитал в града. Същевременно това предложение поставя на фокус

въздействието им върху пряко свързаните с изкуствата индустрии (културни и творчески), както и взаимодействието на свободната сцена за изкуства с качеството на услугите в други сектори като образованието и културния туризъм.



Лъчезар Бояджиев, "GastARTbeiter", 2000

София е една от столиците в Европейския съюз, която има стратегическа позиция спрямо страните в Югоизточния регион и особено спрямо съседни страни от западните Балкани и от Източна Европа. Софийската свободна сцена за изкуства има своите успешни примери, които я свързват с европейските процеси на развитие. Според ЮНЕСКО и „Цялостната карта на културата по света“ (2015) в Европа 32 процента от приходите са от секторите на изкуствата, а 25 на сто от професионалния ресурс са заети в културния сектор. София заема важно място в европейските коридори към източния пазар на съвременни изкуства.

Това предложение за стратегия е особено актуално и е в синхрон със заключенията на Съвета на Европейския съюз в плана за култура за периода 2015 - 2018 г. (2014), където водещ приоритет са [„сектори на културата и творчеството: икономика на творчеството и иновациите“](#).

Приложение 3 на „Споделена визия“ представя анализ на градове, които поставят изкуствата в центъра на своята творческа икономика. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) препоръчва [сътрудничеството между институциите и гражданското общество да бъде основа за управление на културния сектор](#) и при вземането на решения за неговото развитие (изследване „Култура, градове и идентичност“, 2016). „Споделена визия“ дава основа за усъвършенстване на културните политики в София, които да отговарят на нуждите на свободната творческа сцена и да подкрепят интегрирания подход за развитие на изкуствата, културните и творчески индустрии, образованието и иновациите.

Целта на проекта бе да изгради визия, споделена от различните участници в свободната сцена за изкуства в София, и да разработи предложение за стратегия за

развитие на ВИЗУАЛНИТЕ ИЗКУСТВА, ЛИТЕРАТУРАТА, МУЗИКАТА, ТАНЦА и ТЕАТЪРА. Усилията са насочени към това чрез съвместни действия да се постигнат достижими непосредствени и дългосрочни стратегически цели за устойчиво развитие в седемгодишен период (2016 - 2023). Пряк резултат е предложеният стратегически документ, подкрепящ устойчивото развитие на свободната сцена за изкуства.

Следствие от този проект е устойчивото сътрудничество на местната власт със свободната сцена и осъзнаването на необходимостта от системен анализ на състоянието и ефектите, които петте изследвани творчески сфери имат върху развитието на София. Те дават водещ импулс за обновяване на творческите процеси и на нови форми на сътрудничество и управление, обвързващи изкуствата и града. Чрез тях София създава културни блага и творчески ресурс за развитие. Възможността да привлече талант и развива иновации и творчески капитал е конкурентното предимство за столичния град не само в региона на Балканите и Югоизточна Европа, но и в световен мащаб.

## Принципи на работа и процес на изготвяне на предложението за стратегия

Проведено бе проучване на основните характеристики на сцената, което засяга нейния контекст на развитие с детайлен фокус върху периода 2014 – 2016. Предложението за стратегия се основава върху предпоставките за развитие в следващите две години – 2016- 2018, и за дългосрочно развитие – 2018 - 2023. Тук са спазени същите принципи, залегнали при разработката на „Стратегия за развитие на културата в София 2013 – 2023 г. София – творческа столица“ (2012), в чиято широка рамка се позиционират изкуствата:

- ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ – широк консултативен процес, всички заинтересовани страни имат възможност за участие в консултациите;
- РАВНОПОСТАВЕНОСТ И БАЛАНС НА ИНТЕРЕСИ – всяка позиция е важна и има значение колкото всички останали;
- ПРОЗРАЧНОСТ – становищата, изразени от участниците в консултациите, са публично достъпни, документирани и архивирани;
- ЕКСПЕРТНОСТ – проучвания и анализ на софийския контекст и световния опит.

В самото начало на своята работа „Споделена визия“ създаде своя визуална идентичност и определи за своя задача да постигне открит диалог, адресира участниците в сцената. Затова чрез страница на сайта на Арт София проектът създаде достъпен контакт с екипа и публикува основни материали по проекта. Разгласата относно „Споделена визия“ се проведе основно през интернет. Публикуваните материали (три кратки видеоклипа, 20 интервюта и статии, представящи участниците и свързани с анализа експерти) достигнаха до приблизителна аудитория от 10 000 лица.

АКТИВНИ В ПРОУЧВАНЕТО И РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО БЯХА 752 УЧАСТНИЦИ: 377 анкетирани; 93 привлечени в работата на фокус групите; 282

професионалисти и експерти, участвали в обществените обсъждания общо (първо обществено представяне – 14.09.2016 и финално обществено представяне – 4.10.2016 , Споделена визия за литература - 29.08 в зала 4 на НДК; за театър - 07.09 в ДНК; за музика на 12.09 в Чешкия културен център, за визуални изкуства на 13.09 в +това и за танц на 28.09 в Деруда Данс Център).

В процеса на изготвянето на стратегическия документ за развитие на свободната творческа сцена са приложени следните инструменти:

### **ФОКУС ГРУПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ ЦЕЛИ**

Бяха сформирани групи, които изследват петте изкуства. Цел на всяка група бе да изгради визия относно контекста на развитие, потенциала и предизвикателствата пред съответната сфера на свободната сцена за изкуства. Всяка група съдържа минимум пет участници, представляващи различен поглед върху сцената: Водещ на групата; Творец; Проуцент; Разпространител; Критик/теоретик.

Групите анализираха актуални документи и проведоха свои допълнителни консултации. Те използваха анкетното проучване, експертния анализ на европейски практики и свои канали, за да формират обща визия относно три свързани теми на проявление на сцената: Талант; Технология и Споделяне. (Виж Приложение 1) Синхрон в анализа внесе общата изходна дефиниция на свободната сцена за изкуства в София, изградена от екипа на проекта съвместно с участници във фокус групите.



*Финално обществено представяне „Споделена Визия“, 4.10.2016 (фотография Здр. Йончев)  
Център за култура и дебат „Червената къща“.*



## **КОНСУЛТАЦИИ И ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНИЯ**

Проведеното проучване бе осъществено с равноправно участие на различни страни, заинтересовани от развитието на свободната сцена.

То премина през подготвителен етап (5 май – 15 юни 2016 г.), когато бяха поканени участници в екипа на проекта и проведени разговори с представители на Столична Община - г-жа Малина Егрева, председател на Постоянната комисия по образование, култура, наука и културно многообразие в Столичния общински съвет, г-р Тодор Чобанов, заместник-кмет по “Култура, образование, спорт и превенция на зависимости“, Михаела Иванова, член на Комисия “Култура, образование, спорт и превенция на зависимости“.

Изследователско-аналитичният етап (15 юни – 5 септември 2016 г.) бе свързан с множество консултации и с обществено представяне на проекта и целите му на 14 юли 2016 г. в Център за култура и дебат „Червената къща“. То събра над 80 участници в сцената и свързани с бъдещето ѝ лица.

В заключителния етап (20 юли – 30 септември 2016 г.) още много хора се присъединиха към обсъжданията на стратегиите за развитие на ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА, ЛИТЕРАТУРА, МУЗИКА, ТАНЦ и ТЕАТЪР. Общественото обсъждане на финалните резултати на проекта се проведе на 4 октомври 2016 г. в Център за култура и дебат „Червената къща“ и привлече 60 участници, активни в диалога относно предложената визия и приоритети.

Използваните форми на диалог целят да продължат ефекта от тази инициатива, като свържат общината и участниците от сцената в съвместна визия и работа по реализирането на стратегията.

## **АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ В ИНТЕРНЕТ**

Интернет анкетата бе изготвена от екипа на проекта в консултации с представители на свободната творческа сцена. Тя бе публикувана през профила на Асоциация за свободен театър (АСТ) и проведена в интернет през лятото на 2016 г. (7 юли – 15 септември). Бяха зададени единадесет основни и три допълващи въпроса относно свободната сцена за пет сфери на съвременните изкуства, изследвани съвместно за първи път. Проект „Споделена визия“ благодарно на 377-те участници в анкетата, споделили своето мнение за свободната творческа сцена (средно 80 за всяко изкуство).

Свободната творческа сцена е най-важна за - развитието на творците и изкуствата **42%**

за културния живот и имидж на град София **31%**

за развитието на публиките **27%**

Свободната творческа сцена в София в последните 3 години нараства **67%**

свободната творческа сцена в София е млада и смела **63%**

Спрямо други културни инициативи в София, свободната творческа сцена експериментира и изненадва повече - **51%**

В сравнение с други европейски градове (като Берлин, Белград, Букурещ, Барселона, Билбао) свободната сцена на изкуствата на София е неразпознаваема или в застой **75%**

Разпространението на информация за дейностите е хаотично **50%** и инцидентно **38%**. Възможностите за наемане на специалисти и провеждане на кампании за публична разгласа са ограничени. Използват се социалните групи в интернет **89.9%** и разговори **73%**.

В София професионалистите от свободната сцена работят пряко в своята област на изкуства по-малко от половината от времето си (според **32%** от анкетираните).

Доходите от свободната сцена съставят по-малко от **50%** от приходите им.

През последните три години свободната сцена реализира дейността с **17%** от местни фондове и програми на София като привлича подкрепа от частни лица, и други фондове.

Обстоен анализ на анкетата е представен в Приложение 2 на „Споделена Визия“. В Приложение 1 „Проучване и визия за развитие на свободната творческа сцена в София (2016 – 2023) за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА, ЛИТЕРАТУРА, МУЗИКА, ТАНЦ и ТЕАТЪР“ данните от анкетата са представени с допълнителен фокус върху отделни аспекти на представените изкуства.

## Анализ на свободната творческа сцена

### „Споделена Визия“ за свободната творческа сцена в София – общи характеристики

„Споделена Визия“ успя да очертае пътя на развитие на свободната сцена за изкуства в София. Той започва от 90-те години на 20. век и оформя своята идентичност в града основно през първото десетилетие на 21 век.

Създаването на Столична програма „Култура“ на София през 2008 г.<sup>1</sup> и приемането на Стратегията за развитие на културата в София (2012) се явяват предпоставка за развитието на независимата сцена. Свободната инициатива е друг важен фактор за изявата на много организации: сдружения с нестопанска цел, търговски сдружества, донори и др. формални и неформални инициативи, свързани с мисията София да има своя отпечатък в съвременността. Те активно променят процеса на създаване в изкуствата и обновяват отношенията творец – публика. За съвременната свободна сцена за изкуства в София е характерно присъствие на сдружения с нестопанска цел (ЮЛНЦ), но също и допълване и свързване на различни видове инициативи. Повече подходящи пространства и по-ефикасни модели на сътрудничество и подкрепа за свободната сцена са сред основните нужди на града с близо два милиона жители.

Трите структуриращи теми на документа, са „талант“, „технология“ и „споделяне“. В Приложение 1 - те са анализирани обстойно за всяко от петте изкуства. Те дават представа за степенята на развитие на София като творчески град. Тук са обобщени по скала от 1 до 6:

**Талант\*\*\*\* Творци и специалисти работят и се установяват в София.** Нарастват участниците в свободната творческа сцена, но рискът от миграция или „излизане“ от сцената за изкуства е висок за всички, които са достигнали определен етап на професионално развитие. В София има присъствие и на българи и чужденци, които се занимават с експорт на талант, но засега връзката на сцената с други пазари е силно рискова.

**Технология\*\*\* Свободната сцена се развива, тя изненадва и експериментира.**

<sup>1</sup> Буш [https://kultura.sofia.bg/assets/storage/Culture2016/Sydyriyatelen\\_obhvat\\_SPK\\_2016.pdf](https://kultura.sofia.bg/assets/storage/Culture2016/Sydyriyatelen_obhvat_SPK_2016.pdf)

Липсва хоризонт на дългосрочно развитие, позволяващ на организациите да планират своята дейност с повече от 12 месеца напред. Дейностите на организации и инициативи са подкрепяни от международни и национални донори и с частни инвестиции от лица и организации. Общо тези източници надвишават приноса от страна на общината, но не могат да заместят нуждата от стратегия за развитие, провеждана от София заедно с участниците в сцената.

**Споделяне\* Успехите на свободната творческа сцена са познати в града и в международен план, но това не е организирана форма на споделяне.** Организациите рядко имат ресурс и възможност да формират трайно творчески екипи и да привличат специалисти, които прилагат съвременни методи за видимост, маркетинг и общуване с целеви публики. Архиви, свързани с тази сцена, данни за развитието ѝ, както и връзка с изследователска дейност не съществуват в организиран вид. Въпреки това сцената на София създава свое име сред форуми от национален мащаб, в Европа и по света. Подкрепата за целеви достъп до публики и до пазари на съвременни изкуства има важно значение за културния облик и международния престиж на града.

## Изкуствата и свободната сцена в София – специфични характеристики

### Визуални изкуства

**Свободната сцена за визуални изкуства** включва творци и творчески групи, куратори, критици, галеристи, културни мениджъри, меценати и колекционери на изкуство. Сцената е свързана предимно със съвременното изкуство, което е мощен инструмент за изграждането на съвременна културна идентичност. Тя включва работа с медии като видео, фотография, съвременни технологии и е пряко свързана с по-широкото поле на визуална култура. Тук принадлежат също организации и независими пространства за изкуство, които са създадени на принципа на самоинициативата, развиват художествена дейност, представят творци и възпитават публики.

**Позитивни фактори в последните пет години** са увеличаване на броя на наградите за млади автори, появата на повече и разнообразни фестивали за изкуство, разширяването на сферата в посоката на интердисциплинарни проекти, свързани с различни градски инициативи, както и със съвременната архитектура и дизайн. Всичко това допринася за повишаване на видимостта на тези изкуства, като работи за осмисляне на ролята им в развитието на града. Въпреки тези положителни аспекти на развитие обаче основните проблеми на сцената остават. Участието в съвременността е немислимо извън международните културни процеси и включването в представителни форуми за изкуство, както и извън интереса на глобалната общност от куратори, критици, издания и ин-

ституции. Без възможности за последователно кариерно развитие много млади художници след първите си изяви замиват, за да се развиват в други градове.

**Средният живот на независимите пространства** за изкуство и на организациите е между 3 и 5 години. Местата за специализирана критика намаляват, а дейността на кураторите и на културните мениджъри не се поощрява. Колекционерите и меценатите на съвременно изкуство не намират стимул за дълготраен интерес към софийската сцена. Не на последно място, всичко това ограничава публиките и отслабва социалната и демократичната роля на съвременното изкуство в обществото.



*„ЧитАлнята“ в Градската градина преди и след реконструкцията на сградата ѝ*

## Литература

**Свободната литературна сцена** в София се състои от творци, издателства и периодични литературни издания, формални и неформални организации и творчески сдружения. Тя е свързана със създаването, издаването и разпространението на литературни произведения с високо художествено качество, както и с развиването на нови, нетрадиционни форми на създаване и представяне на литературата.

**Потенциалът на свободната сцена** е свързан не само със собственото ѝ развитие, но и с възможностите ѝ за въздействие върху цялостната съвременна културна среда. Заради новаторския характер на създавания от нея художествен продукт тя опазва и активизира многообразието на художествените езици в съвременната литература и противостои на конюнктурата на книжния пазар. Тя организира образователни инициативи, както и такива, свързани с

разширяването на публиките и с разпространението на културата на четенето, като така култивира обществено значими ценности с дългосрочен ефект.

**В последните години** свободната сцена за литература се разраства. Независимите издателства развиват активна дейност, която се явява съществен фактор за достъпа на публиката до качествена съвременна българска и преводна литература. Умножават се литературните събития и инициативи с разнороден профил. Същевременно дейността ѝ остава недостатъчно видима и разпознаваема и получава слаба публичност, което възпрепятства достъпа на публиката до нея. Заради хетерогенния характер на принадлежащите към независимата сцена явления част от тях (особено тези с интердисциплинарен профил) не са адекватно идентифицирани от програмите, подпомагащи проекти в областта на литературата, и не получават пълноценна подкрепа. Основен проблем за развитието на независимата литературна сцена е липсата на условия за дългосрочно планиране на дейността.

**Представителите на независимата сцена** участват активно в международните литературни процеси. Същевременно липсата на целенасочена подкрепа и политика в тази област често ги поставя по-скоро в позицията на реципиент в рамките на чуждестранни инициативи и финансиране, отколкото на равностоен субект в международната литературна комуникация.

## Музика

**В последните години** броят на участниците в свободната сцена нараства значително. На пръв поглед динамиката е положителна, но реалността, в която организациите работят и срещат своите публики на живо и през пазарни посредници в София е по-трудна в сравнение с други градове в Европа. Непрестанно и видимо от сцената изтича талант. Свободната музикална сцена в София е все още във фазата на формиране на по-широки аудитории за новите форми, изразни средства, съвременни музикални продукти и процеси, които представя. Тя се проявява в най-чистия си вид в своя контакт с „жива“ публика и изпълненията на фестивални сцени, в организирани периодични и инцидентни събития, в издаване на продукция на твърд носител, в интернет и във връзка с други изкуства като кино, театър и танц. В организирането на срещи с публиката творците често партнират с публичния и частния сектор, които все още трудно разпознават добавената културна стойност и икономическия потенциал на свободната сцена. Споделянето с публики на некомерсиалните музикални проекти е под постоянен натиск културната активност да се „превърне“ в икономическа стойност. Това, което я различава, е експерименталността и новаторството.

**Международното признание** доказва, че при подходяща среда за развитие и подкрепа за разпространение свободната сцена за музика в София би била съизмерима с тази в други европейски градове. В момента съществува криза

на представителност, когато трябва да се дефинират културни политики, да се договорят отношенията с клубове и фестивали и с организациите, защитаващи авторските права. Липсата на мрежи, оскъдните междинни звена, свързващи я с пазара на изкуства и за връзка с обществеността са предпоставки за забавено развитие спрямо други европейски градове. Софийската музикална сцена редовно отсъства от международните професионални мрежи и форуми.

**През 2016 г. свободните творци и музикалният пазар в Европа** си взаимодействат с ярка полза за градовете и изкуствата. В София независимата музика съществува встрани от големите радио и телевизионни медии и създава съдържание, което търси своята публика. Музикантите постоянно развиват уменията си за маркетинг и публичност на глобалния дигитален пазар. В София липсва мащабен и видим фестивал на независимата музикална сцена. Разпространението на информация и обществената подкрепа е важна, защото видимата и ярка свободна сцена за музика води до разрастване на творческите индустрии, на културния туризъм и до създаване на „име“ в международен план.

## Танц

**Свободната танцова сцена в София** развива съвременните форми в танца като изкуство и културна практика. Тя се формира от професионалната дейност на организации, на формални и неформални колективи, както и на свободно практикуващи танцови артисти, творчески мениджъри, критици и др. Определящи за творческия процес в нея са изследователският и експериментален подход, както и взаимодействието между различни изкуства, между практика и теория, между изкуство, наука, нови технологии и обществено-политическа среда. Свободната танцова сцена е активен участник в международни партньорски отношения. Тя има значимо място в развитието на нови тенденции и процеси в балканския регион. Сцената започва да разгръща своя потенциал и в сферата на културно образование чрез средствата на съвременния танц, като подпомага работата с деца и младежи, както и с уязвими групи за успешното им социално приобщаване и участие в съвременната култура и изкуство. Чрез активните си застъпнически дейности свободната танцова сцена има принос за развитието на демократични практики и активното гражданско участие в културно-политически процеси в столицата.

**През последните години свободната танцова сцена** се утвърждава чрез стабилен брой творчески формации и организации, осъществяващи постоянна и целогодишна разнородна дейност. Предизвикателство пред сцената е, че в културно-политическо отношение съвременният танц остава неразпознат. Липсват отделни финансиращи програми, предназначени за подкрепа на този вид изкуство. Свободната танцова сцена в София остава невидима поради липсата на механизми за развитие на разпознаваеми сцени и продуциращи пространства за съвременен танц, които да подпомагат и да предлагат по-

стоянен достъп на публиките до нейните дейности и събития. Продукциите на свободната танцова сцена се случват инцидентно и имат кратък живот. Той се поддържа основно от участия във фестивали в страната и по света.

**Сцената е застрашена от отлив на таланти** поради липсата на привлекателни условия за навлизане и професионално израстване на млади творци в нея. Освен липсата на подходяща за съвременния танц инфраструктура, съществуващата субсидираща система на общинско ниво е с ниски бюджети и слаба възможност за дългосрочно планиране. Ограничени са кариерното развитие на утвърдени танцови артисти и специалисти и възможностите за повишаване на организационния капацитет на сцената и активизирането на международната ѝ дейност. Това възпрепятства разгръщането на нейния потенциал и на обхвата от възможните резултати и ефекти за културния живот на града и неговото участие в глобалните процеси.

## Театър

**Свободната театрална сцена в София** е на сравнително напреднал етап на творческо съзряване и самоорганизация. Преобладава участие на сдружения или фондации с нестопанска цел и в по-редки случаи на търговски дружества. Значителен дял от участниците в сцената са на възраст под 30 години, като преобладаващата част от тях работят и извън свободния театър в сходни сфери на дейност. Професионалните постижения на тази предимно експериментална и изследователска сцена са признати от местната и във все по-голяма степен и от международната професионална критика. Голяма част от организациите и професионалистите имат активен международен обмен и дейността им допринася за културната дипломация на града.

**Основните фактори**, ограничаващи развитието на сцената са фрагментираният работен процес на творци и организации, липсата на условия за дългосрочно планиране, за кариерно развитие на професионалистите, за растеж и развитие на организациите, слабата видимост и разпознаваемост на сцената. Дейностите са под постоянна заплаха от загуба на професионален имидж и комерсиализация поради „миграция“ на талант и трудности при сформирание на постоянни екипи. Наблюдава се дефицит на заетите с професионален мениджмънт и маркетинг и трудности при реализацията на продукцията на пазара на изпълнителските изкуства.

**Идентифицираният ключов проблем** е неустойчивост. Това е съвкупност от проблеми, свързани с липсата на условия за устойчиво развитие на средата (на таланта, на процеса, на разпространението и споделянето между творци с публики и с аудитории, както и съизмерване с европейския контекст). Изразява се в слаба творческа екосистема със слаба материална и организационна инфраструктура (пространства, материална база, техника, информационна и реклам-



на обезпеченост). Неэффективното използване на потенциала на свободната театрална сцена оцелява гражданите и столицата в посока международно признание за София като място за творческа изява и иновации в областта на изкуствата и творческите бизнеси. Същевременно то ограничава и многообразието на създаваните в града произведения на изкуството и достъпа до тях.



снимка: архив на екипа „Влиянието на гама-лъчите върху лунните невени“ от Пол Зиндел. Награда ИКАР 2015 г. за режисура на Марий Росен и за главна женска роля на Ана Вълчанова. Продуцент: Център за неформално образование и културна дейност - АЛОС

## „Споделена визия“ за развитие

**До 2023 г. е осъзнат приносът на дейностите на свободната сцена за София чрез натрупване на данни и анализ на полето. Насърчават се възможностите за развитие на творците и на действащите организации.** През 2018 г. градът започва целево развитие на талант, знания, умения, с което подкрепя творческата икономика на София. През 2019 г. свободната сцена е утвърдена като „сърце“ на съвременните изкуства и творческите иновации.

**През 2023 г. свободната сцена в София вече се развива устойчиво, успехите**

**й получават достатъчно видимост, а информацията за нейните дейности достига до широк брой целеви публики.** През 2017 г. местната власт си партнира с организациите от сцената в инициатива за създаване на обща информационна платформа. През 2017 г. София е въвела стимули за подкрепа на сцената и е включила по-голям обхват от дейностите на свободната сцена за съвременни изкуства в Културния календар. През 2018 г. интересът към съвременните изкуства и развитието на аудиторите бележат растеж.

**През 2023 г. свободната творческа сцена на София е конкурентна на други творчески сцени в Европа и е утвърден център за привличане на таланти в региона.** През 2018 г. София въвежда стимули за планиране на дългосрочна дейност и формиране на устойчиви екипи за развитие на капацитета в свободната сцена. През 2019 г. е въведена дългосрочна подкрепа за израстване на творците и организациите под формата на финансов и инфраструктурен ресурс: достатъчно на брой достъпни места за работа и изява, подходящи технически възможности и условия за експеримент и споделяне.

**До 2023 г. София се превръща в регионален център, свързващ Югоизточна Европа и Балканите с международните културни процеси.** През 2017 г. София надгражда своята инициатива за професионално развитие на културните мениджъри и я свързва с международните академии за културен и творчески мениджмънт в Югоизточна Европа и на Балканите. През 2018 г. София е започнала да подкрепя целево обучителни и образователни инициативи за творци и специалисти. До 2019 г. София е изградила обща професионална мрежа, улесняваща съвместни инициативи от сцената за съвременни изкуства в национален и международен контекст. През 2017 г. започват целенасочени действия, които подкрепят представяне и участие на творци и организации от свободната сцена на престижни международни форуми за изкуство. До 2019 г. София е свързала свободната сцена с глобалния пазар на изкуства. До 2019 г. потенциалът на сцената за международно сътрудничество, присъствие и обмен се разгръща в регионален план.

**През 2023 г. творците и организациите от независимата сцената партнират на града, развиват неформални форми на образование и подпомагат интеграционни процеси със средствата на изкуствата.** През 2018 г. образователни програми въвеждат съвременните изкуства в общинските училища и формират нови публики и нагласи сред позрастващите и младежите. През 2018 г. съвместни инициативи въвеждат методи на съвременните изкуства в работата с общности, групи в риск и др.

**До 2023 г. София се утвърждава като интелигентен град чрез единна информационна платформа „Изкуствата в София“ за споделяне на дейностите на сцената за изкуства и анализ на нейните публики.** През 2019 г. платформата улеснява достъпа на публиката и приобщаването на нови аудитории към „сцената“.

ната“ за изкуства в града. Това позволява отчитане на промени в нагласите, обхвата на предлагане и търсене на преки и допълващи услуги в реално време. Същевременно се събира информация за въздействието на артистичната сцена в върху града.

**До 2023 г. приложеният в София интегриран подход за развитие на свободната творческа сцена е довел до положителен ефект за града, творците и аудиторите.** През 2019 г. въведените нови модели на сътрудничество посрещат нуждите и мотивират ангажимента на всички участници в този рисков сегмент от пазара на изкуства – създатели, публика и местна власт.

## ЦЕЛИ на „Споделена Визия“

Извършеният анализ и дискусии определиха следните стратегически цели за устойчиво развитие в седемгодишен период (2016 - 2023).

- **Обща стратегическа цел**  
Общата цел на Стратегията е постигането на измерима положителна промяна в развитието на София и на нейната свободна творческа сцена. Това създава възможност да се задържи и развие таланта, да се стабилизира творческата среда за създаване и разпространение на съвременни изкуства, да се споделят културни блага чрез развиване на пазара за съвременни изкуства и приобщаване на публики чрез формиране на аудитории и международно участие. По този начин изкуствата разширяват социалните си функции, насърчават толерантността, творческото мислене, инициативата, гражданската активност и демократичните процеси в обществото.
- **Специфични цели**
  1. Осъзнаване на културната стойност на процесите и продуктите на свободната творческа сцена и важната ѝ роля за развитие на съвременните изкуства (в частност на *музикалната и издателската индустрия и връзките им с международния пазар*) и задаване на трайна перспектива за постигане на полезен ефект чрез развитие на публики, на пазар за съвременни изкуства и натрупване на културен капитал.
  2. Подкрепа за развитие на организациите и за професионално израстване на творците. Ограничаване изтичането на талант и превръщане на София в привлекателен за творци и творчески партньорства град. Укрепване и улесняване на връзките по веригата: творец - посредник/ разпространител – публика.
  3. Разширяване на публиките и пазарите за съвременни изкуства с участие на свободната сцена.
  4. Разпознаване от страна на местната власт на ресурса на свободната сцена и израждане на успешни модели за публично-частни партньорства.

5. Трайно превръщане на София в център за изяви на свободната сцена за изкуство на Балканите. Разрастване на сцената както в рамките на София, така и в международен аспект.



*Концерт на "Насекомикс" в "Модерен Театър" 2010 (фотография Вл. Петков)*

## СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Утвърждаване на разбирането за ценностите и богатата, създавани от свободната сцена и изграждане на устойчива среда за нейното развитие съвместно с развитието на София като творчески град.
2. Оптимизиране на управлението и ефективно използване на ресурси на града за стимулиране на творческото предприемачество и разширяването на дейността на организациите в свободната сцена.
3. Установяване на партньорство между местната власт и творческата сцена за изграждане на стабилна среда за развитие на съвременните художествени езици и процеси. Укрепване на тяхната връзка с промените в общество, наука, технологии и качество на живот, което води до трайно подобряване на културния облик на града и повишаване на неговия престиж в национален и международен план.
4. Въвеждане на подкрепа за развитие на формално и неформално образование за съвременните изкуства сред подрастващите.
5. Утвърждаване на свободната творческа сцена чрез дейности за постига-

не на общи (за всички участници в нея) творчески и организационни цели, включително за достигане до общи публики и за анализ на процесите в сцената и социалното ѝ въздействие.



*Финално обществено представяне „Споделена Визия“, 4.10.2016 (фотография Здр. Йончев)  
Център за култура и дебат „Червената къща“.*

## ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ

### 1. Подкрепа за анализ на свободната сцена и приноса ѝ за развитието на София

#### **А) Мониторинг на изпълнението на стратегията и предприетите мерки 2017 - 2023**

- участие на свободната сцена при прилагането и управлението на стратегията;
- създаване на подробен ежегоден план за действие.

#### **Б) Измерване и анализ на въздействието от изпълнението на стратегията:**

- върху имиджа на града в национален и международен контекст;
- върху нарастване на творческия капитал на града – публиките за изку-

- ства, пазара за изкуства, културните и творчески индустрии;
- върху ръста в международния обмен на творци и произведения на изкуството;
- анализ на преносими ефекти от приложението на стратегията върху културния туризъм и качеството на живот на гражданите.

### Очакван резултат:

- През 2016 г.: Сформиране на работна група за внедряване и управление на Стратегията;
- До 2019 г.: Събиране на данни и ежегоден анализ на дейностите на свободната сцена, оценка на резултатите от предприетите от градската управа мерки за подпомагането ѝ;
- До 2023 г.: Достъпен за граждани и организации ежегоден анализ на приноса на свободната творческа сцена към развитието на творческата икономика на града, данни за въздействието върху други сфери и мотивиране на инвестициите в нея.

## 2. Оптимизиране на общинската подкрепа за професионално израстване на творците и стимулиране на творчески дейности

### А) Постъпателно увеличение на финансирането за свободната сцена.

- увеличаване на бюджетите на сесиите за конкурсна подкрепа, до които имат достъп творчески организации в рамките 1 календарна година;
- Оптимизиране на уредбите и ресурсната обезпеченост. Въвеждане на базисна субсидия, обвързана с % от БВП, реализиран в СО през предходната календарна година, в консултация с експерти. Въвеждане на редовна втора сесия на Столична програма „Култура“ (за дейности юли - март);
- разграничаване на инструментите за подкрепа и въвеждане на допълнителни програми за подкрепа на:
  - » създаване на артистични продукции и продукти;
  - » обучителни и образователни дейности за творци и специалисти;
  - » фестивали, форуми, конференции, конкурси и събития;
  - » интердисциплинарни проекти;
  - » резиденции за творци и професионалисти в съвременната сцена за изкуства;
  - » междусекторни инициативи;
  - » изследователска работа и критическа дейност;

- » дебюти (с олекотена процедура, с честота на сесиите, достигаща два пъти годишно);
- » малки проекти (с олекотена процедура, с честота на сесиите, достигаща до четири годишно и с достъп на физически лица – творци и специалисти);
- » възстановяване, разпространение и промотиране на художествени продукти и продукции, издаване на каталози и информационни материали;
- » подготвителна фаза за проучване при създаването на артистичен продукт;
- » мобилност (оптимизиране на подкрепата за мобилност на екипи, творци и експерти, така че да покрива пътни, разходи за настаняване и дневни, с честота на сесиите, достигаща до четири годишно и достъп на физически лица – творци и специалисти);
- » проекти с образователна насоченост и развиване на аудитории;
- » международно партньорство и копродукции.

## **Б) Въвеждане на общински стимули за участие в дейностите на свободната сцена:**

- Стимули, насочени към приобщаване на бизнеса и на творчески предприемачи (галерии, клубове, културни центрове и др.). Подобни практики включват процедура за въвеждане на безплатни паркоместа за организации, които създават или предлагат творчески продукти и дейности; места за реклама на корпоративна подкрепа на творчески продукти; опрощаване на част от данък сгради или данък смет и също преференциални цени за наем при ползване на обществени площи;
- Учредяване на награда за меценатство в подкрепа на изкуствата и съвременния облик на София;
- Стимули за създаване на международни творчески копродукции в София като възможност за свързване на пазари и за европейско съфинансиране;
- Стимули за разширяване на публиките, като осигуряване на обществен транспорт в специални часове, ваучъри за позрастващите и др.

## **Очакван резултат:**

- През 2018 г.: Оптимизиране на уредбите и ресурсната обезпеченост за свободната творческа сцена. До 2019 г.: Преструктуриране на съществуващите инструменти за подкрепа (Столична програма „Култура“, Столична програма „Европа“ и др., Културен календар, награди и нефинансови стимули). Увеличаване на средствата, които гравят влага в свободни проекти, избрани на конкурсен принцип. Въвеждане на

принцип (вследствие на резултатите от дейностите за мониторинг и анализ) , който адаптира ръста на инвестиции в свободната сцена към темпа на развитие на града и ръста на интерес от страна на публики и пазарни партньори. Привличане на нови творчески предприемачи, разширяване на участието в създаване, споделяне и промоция на свободни творчески продукти и дейности. Повишаване на качеството и разширяване на публиките за съвременни изкуства, насърчаване на иновативните художествени практики. Повишаване на качеството и видимостта на подкрепените от общината проекти. Активизиране на международните творчески и пазарни връзки и повишаване на имиджа на София като град за съвременни изкуства.

- До 2019 г.: Анализ на палитрата от възможни стимули и административни дейности за разработване на общински стимули за участие в дейностите на свободната сцена, насочени и към бизнеса, меценати и европейски пазари и тяхното въвеждане.

### 3. Развитие на творческа среда и публики в партньорство между местната власт и творческата сцена

#### **А) Инвестиции в създаване на дългосрочни партньорства**

- Създаване и управление на продуциращи центрове за съвременни изкуства чрез осъвременяване модела на функциониране на съществуващите Общински културни институти.
- Създаване на нови продуциращи пространства за съвременни изкуства в партньорство със СО.
- Предоставяне на подходящи общински пространства за работа на творци и специалисти от свободната творческа сцена (ателиета, репетиционни, студиа) с наем при преференциални условия.
- Предоставяне на подходящи общински пространства за работа на организации от свободната творческа сцена за административни нужди с наем при преференциални условия.
- Предоставяне на подходящи общински пространства за резиденции на български и чуждестранни творци и специалисти, които сътрудничат със свободната творческа сцена, с наем при преференциални условия.

#### **Б) Инвестиции в създаване на информационна платформа „Изкуствата и София“**

- Интерактивен подход за достъп до предстоящи събития: информация за процеси в развитие, идеи и участници, планирани дати, кампании за дароство, преференциални и промоционални оферти, електронни билети и др.
- Създаване на виртуални и физически пунктове за предоставяне на актуална информация за културни събития с интегрирани предложения за



допълващи услуги (културен туризъм, стоки и услуги за свободното време, кампани на творческите и водещите свързани индустрии, основани на знание, в София – обучителни, продуциращи, пазарни инициативи и международни събития).

- Интерактивен подход за достъп до цифров обмен на данни относно публички и аудитории и тенденции в потребление и търсене.
- Многоностранен обмен на данни за изследване на развитие и преносими ефекти от сцената.

### **В) Инвестиции в организации, подпомагащи обмена на творци и художествени продукти**

- Създаване на офис за международна дейност „Творческа София“, който да подпомага достъпа на свободната сцена до глобалния пазар на изкуства;
- Подкрепа на участието в международни форуми и професионални мрежи за развитие на творческата сцена.
- Подпомагане на международни фестивални инициативи, свързващи свободната сцена на София с глобалния пазар на съвременни изкуства.

### **Г) Инвестиции в дейности, свързващи свободната творческа сцена с политиките и стратегиите за развитие на София 2023**

- Съвместни образователни инициативи, които въвеждат съвременните изкуства в общинските училища и са насочени към позрастващите и младежите.
- Създаване на съвместни инициативи, свързани с развитието на града и повишаване качеството на живот - творчески квартали, открити сцени и др.
- Създаване на съвместни инициативи, свързани с интелигентен растеж - творчески хъбове, творчески инкубатори и акселератори, „пространства за творчески процеси“, „лаборатории за изкуства и технологии“ и др.
- Създаване на съвместни инициативи, улесняващи достъпа до съвременни изкуства за гражданите във всички общини на София и в подкрепа на децентрализиране на културната политика.
- Съвместни инициативи, които въвеждат методи на съвременните изкуства в работа с общности и групи в риск и др.

### **Д) Инвестиции в дейности за развитие на капацитет в областта на творческия мениджмънт и маркетинг**

- Създаване на образователна програма, която развива и обогатява уменията за професионално управление на дейности в сцената за изкуства.

### **Очакван резултат:**

- До 2018 г.: Създаване на творчески екип и работа по подготовката на

пилотна програма за управление на два знакови за столицата продуциращи центъра за съвременно изкуство с присъствие на изпълнителската сцена (в сградата на ОКИ „Средец“ и в сградата на бившата Топлоцентрала на НДК). До 2019 г.: тяхното откриване. Разкриване на нови работни места в сферата на творческото предприемачество, повишаване на процентната заетост на творците на временни договори. До 2023 г.: Стартиране на трети продуциращ творчески център (напр. ОКИ „Красно село“).

- До 2018 г.: Създаване на механизъм за предоставянето на пространства на конкурсен принцип за дългосрочно ползване при преференциален наем.
- До 2019 г.: Създаване на работни групи, които координират сближаването на стратегиите за развитие на София, адаптират действащите механизми и облекчават съфинансирането на съвместни дейности.
- До 2020 г.: Въвеждане на първите иновативни услуги за достъп до информация в информационна платформа, участие на професионални мрежи, бизнес мрежи и участие на публиките. Използване на богата на метаданни среда за многофункционален достъп и информация, които да служат и за анализ от страна на експерти и екипи; разширяване на ползите с партньорски инициативи съвместно с други градове, разработили свои информационни платформи.
- През 2018 г. откриване на Офис за международна дейност. Обезпечаване на годишен бюджет за базова издръжка и възможност на екипа да привлича партньори за целеви дейности в София (свързани със 7.3 Б). До 2019 г.: Създаване на механизъм за отпускане на субсидии като част от структурата и дейността на офиса за международна дейност. Активизиране на участието в глобалния пазар за съвременни изкуства и увеличаване на международните инвестиции. До 2023 г.: Увеличаване на местните и международни публики, ефективно използване на създадените блага и ефекти от творческата икономика на града.
- До 2018 г.: Подкрепа на инициатива за създаване на творчески квартали.
- До 2018 г.: Създаване на план за действие за подкрепа и развитие на творчески хъбове, инкубатори и акселератори, на пространства за творчески процес и лаборатории за изкуства и технологии. До 2019 г.: Подкрепа на една такава инициатива в София. До 2023 г.: Изявен профил на София като център за сътрудничество с творчески градове от региона на Югоизточна Европа.
- От 2018 г.: Развитие и установяване на успешни модели на партньорства в сферата на образованието по изкуства, културното образование и работа със социални групи в риск със средствата на съвременните изкуства. Установяване на успешни модели на партньорства между районните общини, общинските културни институти, организации на свободната сцена и др. Трайно подобряване на културния достъп в периферните квартали на града и особено за подрастващите. Подобряване на качеството на живот и социалната интеграция на социални групи в риск и на групи без достъп до културни продукти.

- През 2017 г.: Свързване на София с международни академии в региона по културен мениджмънт. Развитие на програма за културен мениджмънт и привличане на участници от страните в региона. Активизиране на международните контакти и инициативи, повишаване на капацитета на организациите в свободната творческа сцена.

#### 4. Дългосрочно подпомагане на дейността на организации, работещи в сферата на свободната сцена

##### **А) Създаване на нови програми за подкрепа на организации:**

- с едногодишни субсидии за организации (творчески колективи, продуциращи организации, пространства с фокус свободната творческа сцена) – за творческа дейност и/или за мениджмънта, администрацията и маркетинга на организацията, развиване на програми;
- с тригодишни субсидии за организации (творчески колективи, продуциращи организации, пространства с фокус свободната творческа сцена) – за творческа дейност и/или за мениджмънта, администрацията и маркетинга на организацията, за развиване на собствени програми.

##### **Б) Развитие на иновации, които свързват изкуствата с нови технологии и методи на работа в цифрова и глобална среда на конкуренция и обмен**

- субсидии за иновации в творческите процеси;
- субсидии за иновации, насочени към цифровия пазар и аудитории;
- субсидии за съвместно развитие на иновации в науката и изкуствата;
- субсидии за иновации в творческото предприемачество.

##### **В) Допълващо финансиране на мащабни проекти в изкуствата:**

- на по-големи проекти (на стойност над 60 000 лв.);
- за допълващо финансиране до 50% на проекти, одобрени по европейски и други международни програми.

#### Очакван резултат:

- През 2017 г.: Сформиране на работна група и определяне на механизъм за обезпечаване на дейностите за дългосрочно подпомагане. Въвеждане на показатели за измерване на ефекта от дългосрочното подпомагане. През 2018 г.: Въвеждане на едногодишни субсидии за организации. До 2019 г.: Увеличение на размера на допълнително привлечени за дейност средства – като принос от страна на организациите бенефициенти.
- През 2019 г.: Въвеждане на 3-годишни субсидии за организации. До 2023 г.: Постъпателно увеличаване на броя организации с целогодишна активност и увеличаване на броя неправителствени организации в

сферата, които поддържат постоянен персонал. До 2021 г.: Увеличение на размера на допълнително привлечени за дейност средства – като принос от страна на организациите бенефициенти.

- До 2023 г.: Установяване на трайно участие и сътрудничество на творческата сцена с научни проекти, при разработване на нови технологии, подобряващи развитието на изкуствата, работата с цифрови аудитории, успешното управление на изкуствата в цифрова среда, при разработка на приложения, подобряващи качеството на живот. Успешни разработки с българско участие, създаване на брандирани и лицензирани творчески процеси, повишен интерес на виртуалните аудитории и увеличено съотношение на пряко участие в потреблението на творчески продукти и услуги.
- До 2019/2020 г.: Стартване на програма за подкрепа на по-големи проекти (над 60 000 лв.).
- През 2018/2019 г.: Подготовка и стартиране на програма за подкрепени проекти по европейски и други международни програми по фонд за допълващо финансиране. Реализация на нови видими инициативи в областта на съвременните изкуства с международен отзвук - поне 3 проекта на година след 2019 г. Повишаване на броя на международните инициативи и сътрудничества, участията в международни мрежи, инициране и участие на международни форуми. Подобряване на управлението на организациите и развитие на техните местни и международни аудитории.



*Финално обществено представяне „Споделена Визия“, 4.10.2016 (фотография Здр. Йончев)  
Център за култура и дебат „Червената къща“.*





споделена  
визия

**АСОЦИАЦИЯ ЗА СВОБОДЕН ТЕАТЪР**

[www.actassociation.eu](http://www.actassociation.eu)  
[act@actassociation.eu](mailto:act@actassociation.eu)

---

Дигитална версия на  
целия документ с приложенията:

<http://www.artsofia.bg/bg/pub/svobodna-scena-strategija>

